

УДК 655.41:378](477.83)

*Людмила Давидова,
аспірант Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Організаційні структури видавництва вищих навчальних закладів України: львівський досвід*

Видавництво Української академії друкарства було створено на базі редакційно-видавничого відділу вищого навчального закладу і як новий структурний підрозділ розпочало діяльність 2003 р. Організація видавництва, як і у попередніх прикладах, відповідає моделі А: структурний підрозділ без права юридичної особи, що має субпідрядний рахунок у складі академії, у діяльності адміністративно підпорядкований ректору академії, а видання наукових збірників курує проректор з наукової роботи.

Згідно з Положенням про видавництво Української академії друкарства, "академія безкоштовно забезпечує видавництво виробничими площами, складськими приміщеннями, автотранспортом, меблями, інвентарем, засобами оргтехніки та комплектуючими і витратними матеріалами" [1, с. 32]. Основні види діяльності видавництва, спрямовані на забезпечення навчального процесу в Українській академії друкарства якісною науковою, навчальною, навчально-методичною і довідковою літературою, фінансуються вищим навчальним закладом із позабюджетних коштів, а також коштом замовника певних робіт; план роботи за основними видами діяльності затверджує ректор. До додаткових видів діяльності, які здійснює видавництво, належать редакційно-видавничі, поліграфічні, рекламні послуги, а також організація й проведення семінарів з підвищення кваліфікації, випуск спільних видань у співпраці з іншими видавничими організаціями. Юридичний супровід видавництва здійснює юрисконсульт Української академії друкарства.

Очолює видавництво директор, який підпорядковується ректору академії. На посаду директора згідно з наказом ректора може бути призначена "особа з повною вищою освітою відповідного напрямку підготовки (спеціаліст, магістр) та стажем роботи не менше п'яти років і досвідом роботи на керівних посадах" [1, с. 56]. Директор вносить пропозиції щодо структури видавництва, штатного розпису, посадових обов'язків працівників, прийому на роботу або звільнення,

заохочення або стягнень, умов праці та режиму роботи структурного підрозділу, бере участь у вирішенні питань редакційно-видавничої роботи Української академії друкарства, видає розпорядження щодо діяльності видавництва. Важливим напрямом є робота на перспективу, побудова видавничої стратегії, що дасть академії змогу активно конкурувати з іншими видавництвами у ніші наукового і навчального книговидання. Згідно зі штатним розписом, видавництво Української академії друкарства має таку структуру: директор видавництва, завідувач редакційно-видавничого відділу, провідні фахівці (2 штатні посади), редактор першої категорії, редактори (4,5 штатної посади), коректор (0,5 штатної посади), інженер-програміст I категорії [24].

У разі відсутності директора його обов'язки виконує завідувач редакційно-видавничого відділу, до компетенції якого належать якісне виконання замовлень у встановлені терміни, забезпечення підрозділу витратними матеріалами і контроль за їх використанням, а також комплектування технічними засобами. За терміни проходження авторських оригіналів і виготовлення тиражу, облік виконаної роботи, рекламування та реалізацію видавничої продукції відповідає провідний спеціаліст видавництва, який у разі відсутності завідувача редакційно-видавничого відділу виконує його обов'язки.

Значну увагу працівники видавництва приділяють розробці нормативних та інформаційних матеріалів з видавничої діяльності для внутрішнього використання. Видавничим підрозділам інших навчальних закладів стала у пригоді книга Б. Дурняка та О. Мельникова "Організація видавничої діяльності у вищому навчальному закладі. З досвіду роботи Української академії друкарства" [1], в якій уміщено нормативні документи, посадові інструкції, рекомендації щодо організації та провадження діяльності видавництвом ВНЗ.

Окрім наукової та навчальної книги, в Українській академії друкарства виходять фахові науково-

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. — 2017. — № 8. — С. 3—7.

технічні збірники "Поліграфія і видавнича справа", "Наукові записки", збірники наукових праць "Комп'ютерні технології друкарства", "Кваліологія книги".

Реалізація видавничої продукції відбувається у "Книгарнях Української академії друкарства". Першу з них, що на момент відкриття пропонувала майже 100 назв книг видавничо-поліграфічного спрямування, було відкрито у вересні 2011 р. у рамках проведення Форуму видавців. Невдовзі потенційних споживачів зустріла і друга книгарня, у перспективі на майбутнє — створення книготоргівельної мережі, співпраця з іншими видавництвами, організація буккросингу і доставляння книг, зустрічі з авторами і видавцями [14].

Докладну інформацію щодо видавничої діяльності Української академії друкарства впродовж 1990—2002 і 2003—2008 рр. читач отримає завдяки копійчкій праці укладачів бібліографічних покажчиків, які вийшли друком у видавництві 2008 р.: "Видавнича діяльність Української академії друкарства (1990—2002)" [4] та "Видавнича діяльність Української академії друкарства: 2003—2008" [5].

Проте, на відміну від видавництв Національного університету "Львівська політехніка" і Львівського національного університету імені Івана Франка, знайти детальну актуальну інформацію про видавничі новинки Української академії друкарства, каталог видань, асортимент продукції, наявної у книгарнях, та їх розташування доволі непросто. На сайті Української академії друкарства інформація про видавництво лаконічна, немає його окремої сторінки у соціальних мережах. Одним зі способів популяризації видавничої продукції Української академії друкарства є уміщення відомостей про нові видання на сторінках окремих кафедр. До прикладу, на сторінці кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства маємо можливість переглянути перелік матеріалів, виданих кафедрою. Впродовж 2009—2014 рр. побачило світ 16 монографій, 15 підручників і посібників, практичні розробки, зокрема щодо норм часу і виробітку на процеси поліграфічного виробництва, галузевих норм часу і виробітку на процеси брошурувально-палітурного виробництва. У 2015—2016 рр. побачили світ 3 монографії, 6 підручників і посібників за авторством викладачів кафедри [11]. Окремі видання Української академії друкарства представлено в інтернет-магазині Bookgaina.

Таке "замкнене" функціонування видавництва вищого навчального закладу не лише унеможлиблює придбання цікавих для потенційних покупців видань із сегмента наукової і навчальної літератури, а й перешкоджає отриманню інформації про їхній випуск. В умовах жорсткої конкуренції, широких можливостей, які надають для популяризації видавничої продукції соціальні мережі, така політика щодо просування продукції видавництва Української академії друкарства та формування його маркетингового образу навряд чи є виправданою.

Український Католицький Університет (УКУ) здійснює видавничу діяльність за моделлю Б (видав-

ництво як самостійне підприємство). Її вибір зумовлений приватною формою власності, зорієнтованістю на кращі світові освітні практики, більшою мобільністю і готовністю до комерційних ризиків. Згідно з новою редакцією Статуту вищого навчального закладу "Український Католицький Університет" (затверджена протоколом № 1 від 03.02. 2016 р.), серед основних напрямів його роботи задекларовані "видавнича діяльність, переклад та видання книг, в т. ч. наукових видань, часописів, видання афіш, листівок, брошур, літургійних текстів, газет, журналів, збірників, обіжників та ін., гуртовий та роздрібний продаж книг українських видавництв" [22], а також виготовлення різноманітної рекламної й сувенірної продукції з логотипом навчального закладу.

ВНЗ має дві видавничі структури — видавничий відділ і видавництво, діяльність яких регулює Положення про засади видавничої діяльності в УКУ [19]. Видавничий відділ є структурним підрозділом, який підпорядкований ректору. Видавництво УКУ було зареєстровано 25.07.2003 р. управлінням промисловості та підприємництва Львівської міської ради (реєстраційний номер 18969) як підприємство, що має юридичний статус, приватну форму власності та господарсько-форму фінансування. Специфіка роботи УКУ зумовлює потребу видання не лише наукової та навчальної літератури у традиційному розумінні, а й церковних документів, катехитичних, духовно-просвітницьких матеріалів, що сприяє реалізації місії й завдань навчального закладу, а також передбачає активну перекладацьку діяльність.

Видавничий відділ і видавництво у роботі керуються спільною стратегією видавничої діяльності, безпосередній контроль за їх функціонуванням покладено на Видавничу раду, до складу якої входять проректори з наукової та науково-педагогічної роботи, керівник видавничого відділу, директор видавництва УКУ, декани факультетів та експерти. Видавнича рада затверджує видавничі плани, бюджети і звітність, визначає пріоритетність проектів, контролює діяльність видавничих підрозділів, здійснює моніторинг якості продукції тощо. На розгляд Видавничої ради через видавничий відділ надходять також видавничі проекти наукових інститутів, позафакультетських підрозділів, зовнішніх авторів і замовників, що проходять обов'язкове анонімне рецензування.

До повноважень видавничого відділу УКУ належать: прийом та реєстрація видавничих проектів; підписання замовлення, в якому визначено терміни й умови його виконання, джерела фінансування, наклад, кількість авторських примірників та ін.; проведення експертного оцінювання готовності до друку (термін виконання — 1 місяць); розроблення і погодження попереднього кошторису майбутнього видання.

Після отримання від Видавничої ради візи "до друку" керівник видавничого відділу розробляє графік виконання проекту і узгоджує його з автором (колективом авторів) або керівником проекту, здійснює супровід, а на заключному етапі підписує до друку оригінал-макет.

Продуманою є політика університету щодо фінансування та реалізації видавничої продукції. Видавничі проекти фінансуються з цільових видавничих фондів, залучаються грантові та спонсорські кошти, а також бюджет видавництва. Фінансові надходження на втілення видавничих проектів відповідно до затвердженого перспективного плану видань акумулюються у бюджеті видавничого відділу. Проекти, які не увійшли до перспективного плану, можуть бути реалізовані за умови цільового або позабюджетного фінансування. Кошти, що надійшли від реалізації продукції, видавничий фонд спрямовує передусім на випуск матеріалів авторів або структурних підрозділів, попередні проекти яких виявилися успішними і прибутковими. Окрім того, діє певна система стимулювання: у разі залучення додаткових і цільових коштів такі проекти є пріоритетними у виконанні, виділяється додаткова кількість авторських примірників, застосовуються інші форми заохочення.

Реалізація продукції відбувається переважно через інтернет-магазин видавництва УКУ, а також під час Форуму видавців, Книжкового Арсеналу та інших книжкових виставок. Навігація на сторінці доволі зручна, наявні інформація про оформлення і оплату замовлення, рубрикація (історія, філософія, богослов'я, видання структур УКУ, журналістика та ін.), опція пошуку книги, представлено видавничі новинки з анотаціями і зазначенням вартості. Видавництво практикує систему знижок, проте ці відомості доступні лише на стадії оформлення замовлення. Доречними для потенційних зовнішніх авторів і замовників була б докладніша інформація про видавництво, відзнаки його продукції, презентації, інтерв'ю з авторами та ін.

Висновки. Видавничий досвід "Львівської політехніки", Львівського національного університету імені Івана Франка, Української академії друкарства та Українського Католицького Університету переконливо доводить, що видавництво ВНЗ може і має бути успішним, а основними формами ефективної роботи є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, активна участь у книжкових форумах і виставках; реалізація продукції не лише через мережу власних книгарень, а й через сайт зі зручною навігацією і структурованим каталогом продукції; випуск якісної наукової та навчальної книги; застосування технологій маркетингу та формування виразного "маркетингового образу".

Список використаної літератури

1. Дурняк Б. В. Організація видавничої діяльності у вищому навчальному закладі. З досвіду роботи Української академії друкарства / Б. В. Дурняк, О. В. Мельников. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2010. — 160 с.
2. Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка. — Режим доступу: <http://publishing.lnu.edu.ua/about/history/> (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
3. Видавництво Львівської політехніки. — Режим доступу: <http://vlp.com.ua/contacts> (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.

4. Видавнича діяльність Української академії друкарства (1990—2002) : бібліогр. покажч. / уклад. : О. М. Василюшин, О. П. Каширська, О. В. Мельников. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2008. — 168 с.
5. Видавнича діяльність Української академії друкарства: 2003—2008 : бібліогр. покажч. / уклад. : О. М. Василюшин, Н. М. Габрель, О. П. Каширська. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2008. — 139 с.
6. Вищі навчальні заклади Львівської області на початок 2016/17 навчального року. — Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2016/v1002_297.pdf (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
7. Друк України : ст. зб. / уклад. С. Буряк ; Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова". — Київ, 2013—2016.
8. Звіт ректора Мельника В. П. про діяльність Львівського національного університету імені Івана Франка на Конференції трудового колективу 19 травня 2015 р. — Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/zvit_rektora-2015-1.pdf (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
9. Звіт ректора Мельника В. П. про діяльність Львівського національного університету імені Івана Франка на Конференції трудового колективу 17 травня 2016 р. — Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/zvit_rektora-2016.pdf (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
10. Звіт ректора Мельника В. П. про діяльність Львівського національного університету імені Івана Франка на Конференції трудового колективу 25 травня 2017 р. — Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/zvit_rektora-2017.pdf/ (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
11. Кафедра фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства. — Режим доступу: http://uad.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/ufeb_vyd_dijalnist.pdf (дата звернення: 26.07.2017). — Назва з екрана.
12. Колективний договір Національного університету "Львівська політехніка". — Режим доступу: http://www.lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2016/1834/koldogovir_2017-19gr.pdf (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.
13. Монографії, які вийшли у Видавництві протягом 2016—2017 навчального року за кошти Львівського національного університету імені Івана Франка. — Режим доступу: <http://publishing.lnu.edu.ua/about/rada/statistics/> (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
14. Нова книгарня у Львові. — Режим доступу: <http://litakcent.com/2011/09/15/nova-knyharnja-u-lvovi/> (дата звернення: 26.07.2017). — Назва з екрана.
15. Основні результати роботи колективу Національного університету "Львівська політехніка" у 2015 році / Матеріали до звіту ректора Національного університету "Львівська політехніка" Ю. Я. Бобала на Конференції трудового колективу 29 грудня 2015 р. — Режим доступу: http://lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2016/2162/zvit_rektora_2015.pdf (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.
16. Основні результати роботи колективу Національного університету "Львівська політехніка" у 2016 році / Матеріали до звіту ректора Національного університету "Львівська політехніка" Ю. Я. Бобала на Конференції трудового колективу 25 січня 2017 р. — Режим доступу: http://lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2017/6119/zvit_rektora_2016.pdf (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.

17. *Положення* про Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка. — Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/reg_publishing.pdf (дата звернення: 10.07.2017). — Назва з екрана.
18. *Положення* про Видавництво Національного університету "Львівська політехніка". — Режим доступу: www.lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2016/1890/normaty_vni_documenty.pdf (дата звернення: 11.06.2017). — Назва з екрана.
19. *Положення* про засади видавничої діяльності в Українському Католицькому Університеті. — Режим доступу: <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/22.-polozhennyaydavnychuradu.pdf> (дата звернення: 26.07.2017). — Назва з екрана.
20. *Положення* про конкурс монографій, підручників та навчальних посібників. Збірник нормативних документів Національного університету "Львівська політехніка" / Національний університет "Львівська політехніка"; за редакцією професора Ю. Я. Бобала. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. — 772 с. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/26558> (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.
21. *Стан* вищої освіти у Львівській області 2015/16 навчального року. — Режим доступу: http://galinfo.com.ua/news/stan_vyshchoi_osvity_u_lvivskiy_oblasti_201516_nvchalnogo_roku_215698.html (дата звернення: 30.07.2017). — Назва з екрана.
22. *Статут* вищого навчального закладу "Український Католицький Університет". — Режим доступу: http://old.ucu.edu.ua/files/2016/02/statut-vnz-uku_2016.pdf (дата звернення: 26.07.2017). — Назва з екрана.
23. *Теремко В. І.* Видавничий маркетинг : навч. посіб. / В. І. Теремко. — Київ : Академвидав, 2009. — 272 с.
24. *Українська академія друкарства.* Штатний розпис на 2015 р. — Режим доступу: <http://www.uad.lviv.ua/wp-content/uploads/2015/06/zvedrozp2.pdf> (дата звернення: 26.07.2017). — Назва з екрана.

В статье проанализированы организационные структуры издательств высших учебных заведений, которые обеспечивают эффективное функционирование на рынке научной и учебной книги; выявлены особенности их деятельности и очерчены ее перспективы.

The organizational structures of publishing houses of higher educational institutions that provide the effective distribution of the scientific and educational book on the market were analyzed in the article; the features of their activities were identified; the future prospects were outlined.

Надійшла до редакції 17 серпня 2017 року

УДК 655.3.066.9:004.032.6]-053.2

Світлана Фіялка,
кандидат наук
із соціальних комунікацій,
доцент кафедри
видавничої справи та редагування
Видавничо-поліграфічного
інституту
НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського"

Вікторія Наумчук,
випускниця
Видавничо-поліграфічного
інституту
НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського"

Урахування психологічних особливостей дошкільнят під час підготовки мультимедійних інтерактивних дитячих видань

Узагальнено технічні вимоги до мультимедійних інтерактивних дитячих видань. Окрему увагу приділено психологічним особливостям сприйняття дитиною мультимедійних елементів книги.

Ключові слова: видання, видання для дітей, інтерактивне видання, сприйняття мультимедійних елементів дитиною.

З поширенням інформаційно-комунікаційних технологій дедалі більшої популярності набувають електронні мультимедійні видання, в яких за допомогою відповідних програмних засобів взаємозв'язано подано текстову, звукову, графічну та іншу інформацію. У цьому сегменті чільне місце належить дитячій літературі. Зазвичай такі видання є інтерактивними, тобто передбачають, окрім читання, перегляду ілюстрацій чи відео, прослуховування аудіо, додаткові види взаємодії з юним читачем (вихід в альтернативну реальність, гру, розфарбовування тощо). Отже, актуальною є потреба сформулювати фахові настанови для редакторів мультимедійних інтерактивних дитячих видань.

Тему виготовлення та поширення мультимедійних, зокрема й інтерактивних видань, досліджували

В. Вуль (технології створення електронних видань), Л. Землянова (проблема термінології в мультимедійній дитячій книзі), Л. Городенко (загальні характеристики інтерактивної книги), А. Лисенко (особливості співіснування електронної та друкованої книг), А. Соляник (сучасний стан мультимедійних видань в Україні), Н. Дзюба (аналіз дитячих мультимедійних видань), О. Литвиненко (особливості асортименту дитячих мультимедійних видань в Україні).

Актуальність статті зумовлена тим, що мультимедійні інтерактивні видання для дітей майже не досліджено в контексті редакційно-видавничої підготовки. Тож, зважаючи на брак ґрунтовної теоретичної бази, порушена проблема є актуальною.

Мета статті — сформулювати вимоги до підготовки мультимедійних інтерактивних видань для